

A MostMi válasza

A MostMi kezdeményezői körének álláspontja az EKINT alkotmánypolitikai vázlatára kapcsán

Magyarország alkotmányos kereteinek alapvető újragondolására van szükség. Az alkotmánynak újra annak a valóban élő, tartalommal teli, legitim szerződésnek kellene lennie, amit a köztársaság polgárai kötnek egymással, és ami az ő értékeiket, céljaikat tükrözi, rendeltetése, hogy az ő jogukat, jólétüket garantálja. Legitim, és hosszú távon stabil csak akkor lehet az alkotmány, ha nem az emberek feje fölött, hanem az ő részvételükkel köttetik ez a szerződés.

Jelenleg a magyar társadalom mély értékválságban van, kevés valós szál köti össze a tagjait, mind egyéni, mind közösségi szinten. Az alkotmány eredeti funkcióját nem tölti be. Az elmúlt években kormányzó többség kiüresítette az alkotmányt és az annak elveit betartatni hivatott Alkotmánybíróság működését, ami így, eredeti rendeltetésétől eltérően szabadságunkat és jólétünket nem képes védelmezni. A válság azonban nem most kezdődött. Szembe kell néznünk azzal, hogy a rendszerváltásor megszületett alkotmány és az arra épülő társadalmi rendszer nem volt képes megvédeni önmagát, és meggátolni azt, hogy olyan kormányzóerőt jutasson kétharmados többséggel hatalomra, amely rövid idő alatt képes volt saját gátlástalan érdekei mentén felszámolni a korábbi alkotmányos konszenzust, és olyan rendszert kialakítani helyette, amely autoriter vezetési stílusának, erkölcstelen politikájának és lopási kényszerének jóval kevésbé szab gátat. Nem lehet megspórolni annak a feltárását, hogy az 1989-es alkotmány miért volt ebben az értelemben kudarcos. Kötelességünk a lehető legmélyebben megérteni, mely szereplők hol hibáztak, milyen változásokra, eseményekre nem tudott a magyar társadalom felkészülni, és mely pontokon volt sérülékeny, önvédelemre képtelen a közös szerződésünk. Meg kell ezt tennünk minél előbb annak érdekében, hogy most egy sokkal jobban működő rendszert tudjunk felépíteni stabil, konszenzuson alapuló alkotmányos alapokon.

Olyan alkotmányos köztársaságban szeretnénk élni, ahol a lehető legnagyobb szabadság garantált mindenki számára, ahol mindenki egyenlő, ahol az állam a köz szolgája, és ahol a képviselőknek nem hatalmuk van, hanem feladatuk. Az elmúlt 25 évben a képviselői kormányzatról kormányzatra kiüresedett a mindenkori hivatásos ellenzék asszisztenciája mellett. A hivatásos ellenzék a mai rendszernek is a része, legitimáló pántlikája. A közhatalomért versengő pártok és a képviselői elve így hazug dogmává vált. Ezért új, közös, köztársasági alkotmányra van szükség, amely az állampolgárok valódi részvételét és az állam teljes átláthatóságát garantálja.

Véleményünk szerint az első lépés annak kidolgozása, hogyan lehet eljutni úgy az alkotmányozó nemzetgyűlés összehívásáig, hogy a társadalom lehető legszélesebb köre legyen bevonva az új keretrendszer kialakításának folyamatába. Az alkotmányozó nemzetgyűlésnek egyfelől függetlennek kell lennie a mostani parlamenttől és a parlamenti pártoktól, megszervezése a szuverén civil társadalom feladata. Másfelől az új alkotmánynak garantálnia kell a jól működő, felelős és ténylegesen elszámoltatható, szolgáltató állam intézményi és közösségi kontrollját, ideértve a politikai, gazdasági, tájékoztatási, oktatási, kulturális és tudományos monopóliumok tilalmát. Ennek érdekében olyan innovatív, közvetlen demokratikus elemeket is tartalmaznia kell, amelyek a korábbinál lényegesen jobban biztosítják azt, hogy a

megválasztott vezetők ne élhessenek vissza a hatalmukkal, és ne távolodhassanak el elveik és cselekedeteik szintjén azoktól, akik megválasztották őket. (Többek között ilyen eszköz lehet a prioritizációs rendszer, a likvid demokrácia elemei, illetve a közvetlen szavazás kiterjesztése.)

Ezen felül az új alkotmánynak garantálnia kell:

- a közpénzzel gazdálkodók folyamatos ellenőrzését és elszámoltathatóságát (ennek keretén belül el kell számoltatni az összes politikust függetlenül attól, hogy mikor, milyen színekben és milyen pozícióban töltött be közhatalmi funkciót a rendszerváltás óta);
- az emberi és állampolgári jogokat, ideértve a közügyekbe való tényleges beleszóláshoz való jogot, a lakhatási, a megélhetési, a gazdálkodási és az újratermelési jogokat is;
- azt, hogy az állam titkosszolgálatainak iratai kötelezően és automatikusan nyilvánosságra kerüljenek 25 év elteltével, az újabb iratok legfeljebb 5 éves titkosítási lehetőségével a parlament teljes konszenzusa mellett;
- illetve azt, hogy az oktatás, a média, a kultúra és a tudomány területei felszabaduljanak az állam befolyása alól, és kizárólag szakmai, helyi és civil irányítás és kontroll alá kerüljenek.

A MostMi kezdeményezői köre mélyen egyetért azzal, hogy a nyilvános, szakmai és társadalmi vita az első lépés az EKINT vázlatában is írt új alkotmány létrehozásának az irányába. Az alkotmányos köztársaság mellett elkötelezett tömegérület kialakulására, ehhez pedig óriási munkára van szükség: az elméleti tartalmak közérthetővé tételére, az alkotmányos köztársaság mibenlétének, jelentőségének és jóságának kifejtésére, mindezt az elitek ellenérdekeltségének és az elitekből kizártak jelentős része létfenntartásért folytatott küzdelmének árnyékában.